Europaparlamentet
2024-2029

Utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor

2025/2135(INI)

30.9.2025

FÖRSLAG TILL BETÄNKANDE

om situationen för de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen 2024 och 2025
(2025/2135(INI))

Utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor

Föredragande: Anna Strolenberg

PR_INI

INNEHÅLL

Sida

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION 3

MOTIVERING 11

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION

om situationen för de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen 2024 och 2025 (2025/2135(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

– med beaktande av fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget),

– med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget),

– med beaktande av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (stadgan),

– med beaktande av rättspraxis från Europeiska unionens domstol (EU-domstolen),

med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1385 av den 14 maj 2024 om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer[1],

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1083 av den 11 april 2024 om fastställande av en gemensam ram för medietjänster på den inre marknaden och om ändring av direktiv 2010/13/EU (europeisk mediefrihetsförordning)[2],

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1069 av den 11 april 2024 om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade anspråk eller rättegångsmissbruk (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt)[3] (direktivet mot munkavleprocesser),

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2020/2092 av den 16 december 2020 om en generell villkorlighetsordning för skydd av unionsbudgeten[4] (förordningen om villkorlighet),

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning)[5],

– med beaktande av rådets rambeslut 2008/913/RIF av den 28 november 2008 om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen[6],

[1] EUT L, 2024/1385, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj.
[2] EUT L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj.
[3] EUT L, 2024/1069, 16.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj.
[4] EUT L 433I, 22.12.2020, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj.
[5] EUT L 119, 4.5.2016, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj.
[6] EUT L 328, 6.12.2008, s. 55, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2008/913/oj.

– med beaktande av kommissionens förslag av den 2 juli 2008 till rådets direktiv om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning (COM(2008)0426) (det övergripande antidiskrimineringsdirektivet),

– med beaktande av rådets direktiv 2000/43/EG av den 29 juni 2000 om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung[7],

– med beaktande av EU:s jämlikhetsstrategi för hbtqi-personer 2020–2025 (COM(2020)0698), jämställdhetsstrategin för 2020–2025 (COM(2020)0152), strategin för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030 (COM(2021)0101), EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025 (COM(2020)0565), EU:s strategiska ram för romers jämlikhet, inkludering och deltagande 2020–2030 (COM(2020)0620) och kommissionens tillkännagivande om att uppdatera och stärka dem,

– med beaktande av EU:s strategi för att stärka tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna (COM(2020)0711) och kommissionens årsrapporter, särskilt årsrapporten för 2024 om tillämpningen av EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna – Finansiering för att främja, skydda och upprätthålla de grundläggande rättigheterna (COM(2024)0456),

– med beaktande av kommissionens meddelanden av den 24 juli 2024 *2024 års rapport om rättsstatsprincipen – Situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Europeiska unionen* (COM(2024)0800) och av den 8 juli 2025 *2025 års rapport om rättsstatsprincipen – Situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Europeiska unionen* (COM(2025)0900), samt de 27 landskapitel som bifogas dessa,

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 7 mars 2025 *En färdplan för kvinnors rättigheter* (COM(2025)0097), som innehåller en långsiktig vision för att uppnå jämställdhet,

– med beaktande av FN:s människorättsfördrag och instrument för skydd av de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, särskilt den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, den internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, rekommendationerna och rapporterna från FN:s allmänna återkommande utvärdering samt rättspraxis från FN:s konventionsorgan och människorättsrådets särskilda förfaranden,

– med beaktande av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som ratificerades av EU den 23 december 2010 och som alla medlemsstater är parter i, det fakultativa protokollet, som ratificerats av 22 medlemsstater, samt de allmänna kommentarerna om konventionen och iakttagelserna från FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning,

[7] EUT L 180, 19.7.2000, s. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2000/43/oj.

– med beaktande av FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling och målen för hållbar utveckling,

– med beaktande av Yogyakartaprinciperna om tillämpningen av internationell människorättslagstiftning avseende sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könskarakteristika,

– med beaktande av rekommendationer och rapporter från kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter, högkommissarien för nationella minoriteter, representanten för mediefrihet och andra organ inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE),

– med beaktande av den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen),

– med beaktande av Europarådets rekommendationer, yttranden, rapporter och resolutioner, särskilt från Venedigkommissionen, Europeiska kommissionen mot rasism och intolerans (ECRI), expertgruppen för bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Grevio), gruppen av stater mot korruption (Greco), styrkommittén för antidiskriminering, mångfald och integration, den parlamentariska församlingen, Europeiska kommittén för sociala rättigheter och andra organ inom Europarådet,

– med beaktande av uttalandena, rekommendationerna, rapporterna och landsbesöken från Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter, inbegripet hans rapport av den 4 september 2025 *Externalised asylum and migration policies and human rights law*,

– med beaktande av Europarådets plattform för journalisters säkerhet,

– med beaktande av Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen), som EU ratificerade den 28 juni 2023,

– med beaktande av Europarådets europeiska sociala stadga,

– med beaktande av den europeiska pelaren för sociala rättigheter och dess handlingsplan,

– med beaktande av rapporterna, undersökningarna och yttrandena från EU:s byrå för grundläggande rättigheter (FRA), särskilt rapporterna om de grundläggande rättigheterna för 2024 och 2025,

– med beaktande av sina tidigare resolutioner om situationen för de grundläggande rättigheterna i EU,

– med beaktande av sina resolutioner om kommissionens rapporter om rättsstatsprincipen,

– med beaktande av sina resolutioner om specifika medlemsstater, däribland Grekland, Ungern och Slovakien,

– med beaktande av sin resolution av den 8 februari 2024 om genomförandet av EU:s jämlikhetsstrategi för hbtqi-personer 2020–2025[8],

– med beaktande av sin resolution av den 13 december 2022 om lika rättigheter för personer med funktionsnedsättning[9],

– med beaktande av sin resolution av den 10 november 2022 om rättvisa oavsett ras, icke-diskriminering och antirasism i EU[10],

– med beaktande av sin resolution av den 8 mars 2022 om det krympande utrymmet för det civila samhället i Europa[11],

– med beaktande av sin resolution av den 14 december 2021 med rekommendationer till kommissionen om bekämpning av könsrelaterat våld: nätvåld[12],

– med beaktande av sin resolution av den 16 september 2021 med rekommendationer till kommissionen om identifiering av könsrelaterat våld som ett nytt brottsområde som förtecknas i artikel 83.1 i EUF-fördraget[13], och sin resolution av den 18 januari 2024 om utökande av förteckningen över EU-brott till hatpropaganda och hatbrott[14],

– med beaktande av sin resolution av den 7 oktober 2020 om inrättande av en EU-mekanism för demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter[15],

– med beaktande av artikel 55 i arbetsordningen,

– med beaktande av betänkandet från utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor (A10-0000/2025), och av följande skäl:

A. Demokratin är på tillbakagång i flera medlemsstater.

B. Korruption är fortfarande ett allvarligt problem.

C. Mediefriheten i hela EU är fortfarande hotad, särskilt i Bulgarien, Grekland, Italien, Ungern och Slovakien. Strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt (munkavleprocesser) utgör alltjämt ett hot mot mediefriheten.

D. Journalister och mediearbetare lider av otrygga förhållanden och en osäker miljö.

E. Spridningen av desinformation polariserar och försvagar demokratin.

[8] EUT C, C/2024/6340, 7.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6340/oj.
[9] EUT C 177, 17.5.2023, s. 13.
[10] EUT C 161, 5.5.2023, s. 10.
[11] EUT C 347, 9.9.2022, s. 2.
[12] EUT C 251, 30.6.2022, s. 2.
[13] EUT C 117, 11.3.2022, s. 88.
[14] EUT C, C/2024/5733, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5733/oj.
[15] EUT C 395, 29.9.2021, s. 2.

F. Ny teknik, bl.a. AI-system, riskerar att förvärra diskriminering och befintliga ojämlikheter. Användningen av spionprogram, ansiktsigenkänning och massövervakningsteknik utgör otillbörliga och odemokratiska metoder.

G. Efterlevnad av unionens värden, som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget, är en grundförutsättning för tillgång till EU-medel.

H. Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter rekommenderar att man genomför omfattande riskbedömningar med avseende på de mänskliga rättigheterna innan man inleder ett externt samarbete.

I. Försöken att tillfälligt upphäva registreringen av asylansökningar är mycket oroväckande. De berörda personernas mänskliga rättigheter måste respekteras, deras skyddsbehov måste bedömas och de som uppfyller kraven för internationellt skydd måste få tillgång till meningsfulla skyddsåtgärder.

J. Könsrelaterat våld mot kvinnor och hbtqi+-personer är fortfarande utbrett, särskilt för dem som utsätts för flera och samverkande former av diskriminering. Att kvinnor förvägras säkra och lagliga aborter är en form av könsrelaterat våld.

K. Det medborgerliga utrymmet i hela EU utsätts för en exempellös och intensifierad attack. Attackerna mot civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare som skyddar och främjar unionens värden har ökat och är fortfarande ett allvarligt problem.

L. I vissa medlemsstater – såsom Cypern, Frankrike, Grekland, Italien, Malta, Polen och Spanien – har civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare åtalats för att ha hjälpt flyktingar och migranter.

M. EU-finansiering till det civila samhället bör säkerställas i nästa fleråriga budgetram.

N. Det finns en djupt rotad institutionaliserad rasism i regeringspolitiken och inom offentliga tjänster såsom polisen.

O. FRA:s undersökningar av svarta människor, judar, muslimer och hbtqi+-personer i EU visar att de utsätts för ett utbrett hat.

Grundläggande rättigheter i fara

1. Europaparlamentet uppmanar med kraft kommissionen och medlemsstaterna att respektera och främja EU:s värden, som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget.

2. Europaparlamentet uppmanar med kraft kommissionen att stärka årsrapporterna om tillämpningen av stadgan.

3. Europaparlamentet understryker behovet av att stärka övervaknings- och utvärderingsmekanismerna.

Demokrati under press

4. Europaparlamentet upprepar behovet av att inrätta en EU-mekanism för demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter.

5. Europaparlamentet uppmanar med kraft medlemsstaterna att bekämpa korruption och att fullt ut följa Grecos rekommendationer.

6. Europaparlamentet är mycket oroat över att medier och journalistik i flera medlemsstater utsätts för ökande påtryckningar, politisk inblandning och attacker. Parlamentet är också mycket bekymrat över public service-mediernas brist på oberoende.

7. Europaparlamentet beklagar djupt systembristerna när det gäller att utreda och lagföra brott mot journalister i flera medlemsstater, såsom Malta, Grekland och Slovakien.

8. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att garantera journalisters och medieaktörers säkerhet och skydd och att främja fria, oberoende och pluralistiska medier. Parlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att vidta nödvändiga åtgärder för att få slut på alla munkavleprocesser i EU.

9. Europaparlamentet anser, precis som FN:s generalsekreterare, att algoritmer inte bör kontrollera vad människor ser och att teknikföretag bör använda affärsmodeller som inte prioriterar engagemang framför mänskliga rättigheter.

10. Europaparlamentet upprepar sin uppmaning till medlemsstaterna – särskilt Grekland, Cypern, Italien, Ungern, Polen och Spanien – att följa alla rekommendationer från undersökningskommittén för utredning av användningen av Pegasus och liknande spionprogram (PEGA) samt Venedigkommissionen.

11. Europaparlamentet begär att EU:s tillträde till konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ska slutföras.

Kränkningar av de grundläggande rättigheterna vid gränserna

12. Europaparlamentet fördömer skarpt de utbredda kränkningarna av de grundläggande rättigheterna vid gränserna, inklusive avvisningarna, som håller på att bli systematisk praxis i flera medlemsstater.

13. Europaparlamentet uppmanar EU och medlemsstaterna att uppfylla internationella skyldigheter och åtaganden på människorättsområdet och att avstå från att anta en migrationspolitik som förvärrar orättvisor och utanförskap.

14. Europaparlamentet uppmanar med kraft kommissionen och medlemsstaterna att upphöra med det systematiska obstruerandet av icke-statliga sök- och räddningsinsatser. Parlamentet påminner om det akuta behovet av att inrätta en EU-fond för sök- och räddningsinsatser och uppmanar EU-institutionerna att anslå lämpliga medel för detta ändamål i nästa fleråriga budgetram.

15. Europaparlamentet uppmanar med kraft medlemsstaterna att följa rekommendationerna i rapporten från Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter.
Parlamentet fördömer skarpt den återkommande fientliga retoriken mot flyktingar och migranter.

16. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att genomföra migrations- och asylpakten fullt ut. Parlamentet uttrycker oro över vissa medlemsstaters bristande beredskap att hålla tidsfristen för genomförande, särskilt när det gäller bestämmelserna om grundläggande rättigheter.

Könsrelaterat våld, kvinnors rättigheter och hbtqi+-personers rättigheter

17. Europaparlamentet uppmanar med kraft kommissionen och medlemsstaterna att vidta de åtgärder som krävs för att bekämpa genusfientliga och rättighetsfientliga rörelser.

18. Europaparlamentet välkomnar EU:s färdplan för kvinnors rättigheter och den bifogade förklaringen om principer för ett jämställt samhälle. Parlamentet beklagar dock bristen på starka finansiella åtaganden.

19. Europaparlamentet uppmanar med kraft EU och medlemsstaterna att bekämpa alla former av könsrelaterat våld och att ta itu med de bakomliggande orsakerna, bl.a. könsrelaterat nätvåld. Parlamentet upprepar sin uppmaning till kommissionen att erkänna könsrelaterat våld som ett nytt EU-brott enligt artikel 83.1 i EUF-fördraget.

20. Europaparlamentet upprepar sitt krav på att aborträtten ska ingå i stadgan. Parlamentet betonar att det fortfarande inte finns någon EU-definition av våldtäkt på grund av bristande samtycke.

21. Europaparlamentet uppmanar med kraft Bulgarien, Tjeckien, Ungern, Litauen och Slovakien att ratificera Istanbulkonventionen.

Hot mot civilsamhället

22. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att säkerställa och främja medborgarnas och civilsamhällesorganisationernas engagemang och faktiska delaktighet i beslutsfattandet.

23. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att se till att EU:s kommande strategi för det civila samhället stöder, skyddar och stärker civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare som skyddar och främjar EU:s värden och att inrätta en snabbinsatsmekanism i EU för att stödja dem.

24. Europaparlamentet fördömer skarpt den fortsatta kriminaliseringen av solidaritet och uppmanar med kraft medlemsstaterna att avstå från sådan kriminalisering.

25. Europaparlamentet uppmanar med kraft kommissionen och medlemsstaterna att se till att människor kan utöva sin rätt till fredliga sammankomster och att avstå från att lägga fram initiativ som kan ha en hämmande effekt på det medborgerliga utrymmet.

Strukturell rasism och diskriminering

26. Europaparlamentet upprepar sin uppmaning om att bryta dödläget kring det övergripande antidiskrimineringsdirektivet.

27. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att lägga fram ambitiösa strategier för jämlikhet och antirasism.

28. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att bekämpa främlingsfientlighet, rasism, kvinnohat, homofobi, transfobi och andra former av fördomar, intolerans, diskriminering och hat mot utsatta personer.

29. Europaparlamentet uppmanar med kraft medlemsstaterna, särskilt Ungern och Slovakien, att se över lagar som diskriminerar hbtqi+-personer och regnbågsfamiljer och att avstå från att lägga fram initiativ som riskerar att undergräva hbtqi+-personers rättigheter, även de så kallade lagarna mot hbti-propaganda, och att förbjuda omvändelseterapier.

30. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att ta sig an den diskriminering och sociala utestängning som romer och personer med funktionsnedsättning utsätts för.

Miljömässiga, sociala och ekonomiska rättigheter i fara

31. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att säkerställa en dräglig levnadsstandard och en hälsosam miljö för alla, inklusive tillgång till bostad, utbildning av god kvalitet, social trygghet och hälso- och sjukvård.

32. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet och kommissionen samt till medlemsstaternas regeringar och parlament.

MOTIVERING

Under 2024 och 2025 har de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen utsatts för allt större påtryckningar från olika håll. Denna oroväckande trend har bl.a. tagit sig uttryck i hot mot rättsstatsprincipen, krympande medborgerligt utrymme, ökad hatpropaganda, ökade främlingsfientliga budskap, våld mot flyktingar och migranter samt undergrävande av kvinnors och hbtqi+-personers rättigheter.

Urholkningen av de grundläggande rättigheterna har förvärrats av långvariga socioekonomiska ojämlikheter. Samtidigt som Rysslands krig mot Ukraina fortgår, attackerna mot Gaza fortsätter och allt fler ledare uppvisar autokratiskt beteende, utsätts de grundläggande rättigheterna för allt större påtryckningar. I detta spända läge finns det en verklig risk för att grundläggande rättigheter hamnar utanför den politiska dagordningen. Just i instabila tider är det viktigt att påminna om de värden som ligger till grund för Europeiska unionen: människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna. Alla dessa värden är förankrade i stadgan om de grundläggande rättigheterna och i EU-fördragen. Att upprätthålla dessa principer är inte bara en rättslig skyldighet för EU:s institutioner och medlemsstater, utan också det som gör EU till ett unikt politiskt projekt där medborgarnas välbefinnande står i centrum. EU får inte kompromissa om dessa grundvalar. De grundläggande rättigheterna är inte statiska – de måste aktivt främjas och genomföras.

Angreppen på det medborgerliga utrymmet i Europa är ett av tecknen på att demokratin försvagas. Den senaste tidens begränsningar av rätten att delta i fredliga sammankomster – särskilt förbuden mot propalestinska protester och Pride-evenemang liksom förtrycket och kriminaliseringen av människorättsförsvarare och icke-statliga organisationer som arbetar med flyktingar, asylsökande och migranter – utgör farliga prejudikat. Detta förstärks av USA:s och EU:s begränsningar av finansieringen till civilsamhällesorganisationer. Föredraganden är oroad över den ökande polariseringen och fragmenteringen av de europeiska samhällena, som ofta underblåses av populistiska politiska aktörer. Att göra minoriteter till syndabockar, exploatera identitetspolitiken och sprida desinformation splittrar samhällen och urholkar tilliten. Politiker och regeringar är skyldiga att upprätthålla demokratiska normer och avstå från retorik som underblåser hat, rasism och våld.

Snabba digitala förändringar och artificiell intelligens förvärrar dessa risker, eftersom den okontrollerade spridningen av hatpropaganda och skadligt innehåll på nätet, tillsammans med partiska algoritmer och manipulativ design, undergräver jämlikheten och samhällslivet. Dessa hot blev särskilt synliga under valet till Europaparlamentet, då rapporter visade på en ökning av hatpropaganda, våld och dödshot på nätet i olika medlemsstater[1]. Dessutom varnade säkerhetstjänsterna i vissa länder för den snabba radikaliseringen av ungdomar på nätet, särskilt inom högerextremistiska nätverk. Det kan också tilläggas att utländsk inblandning i valprocesser är ett tydligt exempel på hur onlineplattformar kan användas som vapen för att undergräva demokratin.

Under de kommande åren måste unionen förnya sina demokratiska grundvalar, stärka medborgarnas deltagande och sätta jämlikhet, rättvisa och hållbarhet i centrum för sin politik. Bara genom att aktivt försvara och främja rättigheter kan EU återuppbygga förtroendet för sina institutioner och förbli trovärdigt på den internationella arenan.

[1] OSSE: ODIHR, European Parliament Elections 6–9 June 2024 – ODIHR special election assessment mission final report, Warszawa, 2024, s. 15.

Föredragandens hållning

Med detta betänkande vill föredraganden lyfta fram den viktigaste utvecklingen i fråga om de grundläggande rättigheterna i EU under 2024 och 2025.

Eftersom initiativbetänkandenas längd är begränsad är det nödvändigt att prioritera, men det faktum att vissa ämnen inte tas upp innebär inte att de är oviktiga. Denna text utgör en allmän ram som kan – och kommer att – byggas ut ytterligare i samband med antagandet av ändringsförslag.

Struktur

Förslaget till betänkande är uppbyggt kring kluster av grundläggande rättigheter. Den första delen av betänkandet ger en översikt över de främsta farhågorna när det gäller grundläggande rättigheter i EU, och de enskilda kapitlen innehåller konkreta uppmaningar till åtgärder för att göra betänkandet så praktiskt, fokuserat och konkret som möjligt.

De viktigaste kapitlen är följande:

Grundläggande rättigheter i fara

Detta kapitel innehåller allmänna krav på att de grundläggande rättigheterna ska upprätthållas, till exempel främjandet av EU:s värden.

Demokrati under press

Detta kapitel tar upp den demokratiska tillbakagången i flera medlemsstater, som bl.a. tar sig uttryck i hot mot rättsväsendets oberoende, korruption på hög nivå, missbruk av spionprogram och försvagade parlamentariska rättigheter. I kapitlet lyfts det också fram att mediefriheten och mediepluralismen hotas och att det finns risk för att desinformation sprids och krisbefogenheter missbrukas.

Kränkningar av de grundläggande rättigheterna vid gränserna

Detta kapitel tar bl.a. upp avvisningar, systemiskt våld och externaliseringspolitik som undergräver tillgången till asyl och bryter mot principen om non-refoulement. I kapitlet efterlyses ansvarsutkrävande och EU-åtgärder för att säkerställa att migrationshanteringen respekterar den mänskliga värdigheten.

Könsrelaterat våld, kvinnors rättigheter och hbtqi+-personers rättigheter

I detta kapitel betonas det akuta behovet av att bekämpa könsrelaterat våld, även genusfientliga rörelser. Dessutom efterlyses skydd av sexuella och reproduktiva rättigheter, införande av rätten till abort i stadgan och starkare skyddsåtgärder för hbtqi+-personer mot hat och diskriminering.

Hot mot civilsamhället

Detta kapitel tar upp de exempellösa begränsningarna av det medborgerliga utrymmet.

I kapitlet efterlyses en hållbar EU-finansiering till civilsamhällesorganisationer och skydd av människorättsförsvarare.

Strukturell rasism och diskriminering

I detta kapitel behandlas systemisk rasism och diskriminering. Samtidigt efterlyses antagandet av det övergripande antidiskrimineringsdirektivet, starkare jämlikhetsstrategier och efterlevnad av EU:s antidiskrimineringslagstiftning.

Miljömässiga, sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter i fara

I detta kapitel framhålls ökad fattigdom, utestängning från bostadsmarknaden och hemlöshet som problem som rör grundläggande rättigheter. Kapitlet betonar rätten till en hållbar miljö och efterlyser en rättvis omställning.